

Łódź, 7.07. 2021

Prof. dr hab. Maciej Urbaniak
Wydział Zarządzania
Uniwersytetu Łódzkiego

**Recenzja rozprawy doktorskiej Mgra Mariusza Gorustowicza
pt. „Determinanty skuteczności procesu świadczenia usług inwestycyjno-
budowlanych” napisanej pod kierunkiem naukowym
Pana Dra hab. inż. Wiesława Matwiejczuka, prof. PB (promotora) oraz
Pani Dr hab. Elżbiety Skąpskiej (promotora pomocniczego)**

Podstawą formalną sporządzenia recenzji jest pismo Pani Dziekan Wydziału Inżynierii Zarządzania Politechniki Białostockiej Dr hab. inż. Katarzyny Kalickiej, prof. PB, z dnia 29 czerwca 2021 r. informujące o wyznaczeniu mnie przez Radę Dyscypliny Nauki o Zarządzaniu i Jakości Politechniki Białostockiej na recenzenta rozprawy doktorskiej autorstwa Pana Mgra Mariusza Gorustowicza pt. „Determinanty skuteczności procesu świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych” napisanej pod kierunkiem naukowym Pana Dra hab. inż. Wiesława Matwiejczuka, prof. PB (promotora) oraz Pani Dr hab. Elżbiety Skąpskiej (promotora pomocniczego).

Rozprawa doktorska autorstwa Pana Mgra Mariusza Gorustowicza pt. „Determinanty skuteczności procesu świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych” napisana pod kierunkiem naukowym Pana Dra hab. inż. Wiesława Matwiejczuka, prof. PB (promotora) oraz Pani Dr hab. Elżbiety Skąpskiej (promotora pomocniczego) jest wnikliwym studium opisowo-analitycznym, składającym się z czterech rozdziałów, poprzedzonych wstępem oraz z zakończenia. Opracowanie to obejmuje 201 stron (w tym 2 załączniki, 35 tabel, 32 rysunki, 6 wykresów i 211 cytowanych pozycji [książkowych, artykułowych, raportów]). W strukturze pracy wyraźnie wyodrębnić można część teoretyczno-opisową (pierwsze dwa rozdziały) oraz część analityczno-badawczą (ostatnie dwa rozdziały).

OCENA TRAFNOŚCI WYBORU TEMATU ROZPRAWY I OBSZARU BADAWCZEGO

Podjęta przez Pana Mgr Mariusza Gorustowicza problematyka pracy dotycząca determinant skuteczności procesu świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych jest ciągle relatywnie rzadko spotykana, zarówno w międzynarodowych, jak i krajowych opracowaniach (monografiach oraz czasopiśmiennictwie naukowym), a także w pracach awansowych na stopnie naukowe w dziedzinie nauk społecznych (w tym w również w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości).

Na podstawie krytycznego przeglądu oraz przeprowadzonych badań pilotażowych w zakresie skuteczności procesu świadczenia usług w budownictwie Autor rozprawy dostrzegł luki badawcze w zakresie:

- definicji „usługi inwestycyjno-budowlanej” w odniesieniu do procesu inwestycyjnego w sektorze budowlanym,
- determinant skuteczności procesu świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych oraz ich zależności i powiązań,
- metodyki pomiaru skuteczności procesu świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych,
- mierników oceny skuteczności realizacji poszczególnych etapów budowlanego procesu inwestycyjnego,
- modelu organizacji efektywnych powiązań w procesie świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych jako pomocnego narzędzia w podnoszeniu skuteczności budowlanego procesu inwestycyjnego.

Z pełnym przekonaniem mogę jednak stwierdzić, iż tematyka poruszona w rozprawie przez Doktoranta jest nadal ciągle ważna, zarówno z punktu widzenia badawczego, jak i z punktu widzenia praktyki gospodarczej i będzie stanowić z pewnością obszar dalszych eksploracji naukowych. Z tego też względu wybór problematyki opracowania uważam za trafny i bardzo aktualny. Oceniając konstrukcję formalno-merytoryczną rozprawy należy uznać, iż budowa pracy jest przemyślana, logiczna, spójna i w wysokim stopniu podporządkowana przyjętym założeniom rozprawy.

OCENA ZAŁOŻEŃ BADAWCZYCH DYSERTACJI

Doktorant określił ambitny cel główny rozprawy jakim było opracowanie wytycznych postępowania uczestników procesu inwestycyjnego zawartych w modelu ukierunkowanym na podniesienie skuteczności świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych.

W interesującym ujęciu sformułował także cztery cele szczegółowe dysertacji, które koncentrowały się na:

- uporządkowaniu i przededefiniowaniu terminów używanych w budownictwie, m.in. „roboty budowlane” i „usługi budowlane”,
- identyfikacja determinant skuteczności w procesie świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych oraz określenie roli i powiązań między nimi,
- opracowaniu mierników oceny skuteczności realizacji poszczególnych etapów procesu świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych,
- opracowaniu modelowego ujęcia relacji międzyzmiennikowych, zweryfikowanego w ramach studium przypadku.

Sformułował On dwie hipotezy w brzmieniu:

- skuteczność całego budowlanego procesu inwestycyjnego uzależniona jest od rezultatów świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych na jego poszczególnych etapach;
- występowanie zintegrowanych determinant skuteczności o charakterze organizacyjnym, ekonomicznym i jakościowym optymalizuje realizację inwestycji.

Należy uznać, iż opisana we wprowadzeniu metodyka badawcza nie budzi zastrzeżeń. Należy stwierdzić, iż została ona podporządkowana celom i przyjętym założeniom badawczym przez Autora dysertacji.

OCENA MERYTORYCZNA POSZCZEGÓLNYCH ROZDZIAŁÓW DYSERTACJI

W **rozdziale pierwszym** Mgr Mariusz Gorustowicz opierając się na przeglądzie literatury przedmiotu przedstawił sposób pojmowania skuteczności i wiążących się z nim pojęć: sprawności i efektywności w dyscyplinie nauk o zarządzaniu i jakości, prakseologii oraz budownictwie. Ponadto w tej części dysertacji zawarł On także analizę bibliometryczną terminu „skuteczność” w procesie świadczenia usług w budownictwie, model procesu oraz metody i wymiary zarządzania procesami w budownictwie.

W **kolejnym rozdziale** Mgr Mariusz Gorustowicz w interesującym ujęciu przedstawił budownictwo jako szczególnie istotny sektor krajowej i globalnej gospodarki. Doktorant scharakteryzował podmioty budowlane ze szczególnym uwzględnieniem uczestników budowlanego procesu inwestycyjnego (którymi są inwestor, projektant, inspektor nadzoru budowlanego, kierownik budowy/ kierownik robót, developer. Za szczególnie cenne należy uznać rozważania Autora dysertacji dotyczące istoty i charakterystyki usług inwestycyjno-budowlanych na tle budowlanego procesu inwestycyjnego. Za równie istotne należy uznać Jego rozważania na temat rozwiązań informatycznych (takich jak Building Information Modeling, Integrated Project Delivery czy Lean Construction), które wpływają na poprawę jakości świadczenia usług inwestycyjno- budowlanych czyniąc proces inwestycyjny bardziej skutecznym, a także rozważania dotyczące zarządzania ryzykiem w przedsiębiorstwach budowlanych.

W rozdziale trzecim Mgr Mariusz Gorustowicz prawidłowo opisał metodykę badawczą, założenia organizacji badań oraz przedstawił wyniki badań ilościowych i jakościowych dotyczących najistotniejszych czynników skuteczności usług inwestycyjno-budowlanych oraz interakcji między nimi. Doktorant przeprowadził w przedsiębiorstwach budowlanych zlokalizowanych w województwie podlaskim zarówno badania ilościowe pilotażowe (które objęły około 300 podmiotów, uzyskując odpowiedzi od 102 organizacji), jak i badania właściwe (które objęły ok. 1600 podmiotów uzyskując odpowiedzi od 112 organizacji) przy zastosowaniu techniki ankietowej z użyciem zestandaryzowanego kwestionariusza.

Zebrane i przetworzone przy zastosowaniu stosownie dobranych technik statystycznych dane pozwoliły Autorowi rozprawy określić m.in.:

-grupy czynników o największym wpływie na skuteczność procesu świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych;

- czynniki wpływające na skuteczną organizację procesu świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych;
- najważniejsze czynniki w usłudze inwestycyjno-budowlanej;
- poziom oceny zakresu oferowanych przez przedsiębiorstwo usług w kontekście potrzeb rynku;
- zalety wprowadzenia outsourcingu usług (zlecenie podwykonawstwa);
- poziom oceny skuteczności własnych działań przedsiębiorstwa w procesie świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych na tle konkurentów;
- najważniejsze cechy uczestnika procesu inwestycyjnego;
- uczestników o największym wpływie na powodzenie procesu świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych;
- czynniki warunkujące skuteczność w relacjach organizacyjnych głównych uczestników procesu inwestycyjnego;
- czynniki stwarzające największe problemy podczas realizacji inwestycji budowlanej;
- główne bariery decydujące o niepowodzeniu inwestycji budowlanej;
- czynniki hamujące skuteczność świadczenia usług;
- czynniki efektywnościowe stymulujące skuteczność procesu świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych;
- czynniki zarządzania determinujące skuteczność świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych;
- mierniki skuteczności i sprawności poszczególnych etapów procesu świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych;
- najważniejsze mierniki skuteczności w wymiarach ekonomicznym, społecznym i celowościowym procesów;
- czynniki o najwyższym stopniu efektywności dotyczące przedsiębiorstwa uczestniczącego w procesie inwestycyjnym;
- czynniki kształtujące skuteczność procesu świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych;

W **rozdziale ostatnim** Mgr Mariusz Gorustowicz zaprezentował autorski model organizacji efektywnych powiązań w procesie świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych jako pomocnego narzędzia podnoszenia skuteczności budowlanego procesu inwestycyjnego, a także mierniki skuteczności dla każdego z etapów budowlanego procesu inwestycyjnego. Zaproponowany model Doktorant poddał stosownej walidacji za pomocą autorskiej metody oceny skuteczności świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych, będących kluczowym elementem budowlanego procesu inwestycyjnego z wykorzystaniem zaprojektowanych

mierników. Wynikiem zastosowania autorskiej metody oceny skuteczności jest wskaźnik skuteczności (ocena skuteczności), czyli stopień realizacji celu wyrażony w procentach, który wskazuje stopień zrealizowanego celu, co jest ważnym wskaźnikiem dla osób decyzyjnych, w zakresie zrealizowanego przedsięwzięcia.

UWAGI DYSKUSYJNE

Na stronie 40 Autor dysertacji odnosząc się do takich koncepcji jak reengineering, outsourcing, lean management, czy controlling raczej niesłusznie utożsamia je z metodami, czy systemami.

Odniesienie się Doktoranta na stronie 44 do koncepcji TQM było raczej niepotrzebne, gdyż wprowadza dozę hasłowej, literaturowej abstrakcji rozumowania. Koncepcja była wdrażana w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX wieku.

SZCZEGÓLNE WALORY RECENZOWANEJ ROZPRAWY

Jak już zaznaczyłem na początku recenzji, praca ma w dużej mierze układ logiczny oraz spójną budowę. Poszczególne jej części są ściśle powiązane, zaś tok rozważań jest konsekwentnie podporządkowany założeniom i celom rozprawy.

Należy także podkreślić, iż praca ma niewątpliwie wartości metodyczne, poznawcze oraz pragmatyczne.

Prezentowane w dysertacji wyniki badań zostały oparte na gruntownie przeprowadzonych analizach zarówno literaturowych, jak i empirycznych.

Należy też stwierdzić, iż osiągnięte rezultaty badań tak literaturowych, jak i empirycznych są wartościowe z punktu spełnienia założeń rozprawy doktorskiej. Wnioski, do jakich dochodzi Autor dysertacji są niewątpliwie interesujące. Mogą one posłużyć w celu poprawy/ wzrostu skuteczności procesu świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych.

Jak już zaznaczono poczynione przez recenzenta uwagi w niczym nie naruszają podstawowych wartości pracy.

Rekapitulując należy wyraźnie podkreślić, iż rozprawa ma istotne znaczenie poznawcze wzbogacające wiedzę z zakresu zarządzania procesami logistycznymi w łańcuchu dostaw gotówki.

Istotnym wkładem Doktoranta w rozwój dziedziny nauk społecznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości są wyniki badań empirycznych oraz opracowany przez Niego

model ukierunkowany na podniesienie skuteczności świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych.

Jak już wspomniano model ten został poddany walidacji za pomocą autorskiej metody oceny skuteczności świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych, będących kluczowym elementem budowlanego procesu inwestycyjnego z wykorzystaniem zaprojektowanych mierników.

Ponadto Doktorant wskazał sześć najważniejszych determinant kształtujących skuteczność procesu świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych:

- jakość usługi (jakość wyznacznikiem usługi budowlanej);
- finanse procesu (zabezpieczenie środków na cały proces świadczenia usług-inwestor);
- profesjonalizm uczestnika procesu (wiedza, perfekcjonizm, dyscyplina);
- rozszerzenie oferty usług (zakres ilościowo-jakościowy);
- wykwalifikowana kadra (kadra wykonująca/świadcząca usługi);
- współpraca inwestor - wykonawca - podwykonawca (skuteczna relacja między uczestnikami procesu inwestycyjnego).

Doktorant wyróżnił także mierniki o największym znaczeniu pod względem skuteczności procesu świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych, etapów realizacyjnych budowlanego procesu inwestycyjnego:

- a) koszt zakup nieruchomości – M1 (etap przygotowawczy),
- b) stabilność i zakres rozwiązań projektowych – M2 (etap przygotowawczy),
- c) jakość usług – M3 (etap realizacyjny),
- d) terminowość świadczenia usług – M4 (etap realizacyjny),
- e) kompleksowość usług – M5 (etap realizacyjny),
- f) budżet inwestycji – M6 (etap eksploatacyjny),
- g) finalizacja sprzedażowa inwestycji – M7 (etap eksploatacyjny).

Z pełnym przekonaniem pragnę stwierdzić, iż Mgr Mariusz Gorustowicz wykazał się w pełnym zakresie ogólną wiedzą teoretyczną oraz oryginalnością rozwiązania problemu naukowego. Można zatem uznać, że Doktorant wykazał się wystarczającymi umiejętnościami prowadzenia pracy naukowej.

KONKLUZJE

Rekapitulując z pełnym przekonaniem wyrażam pogląd, iż praca odpowiada ustawowym wymaganiom dotyczącym rozpraw doktorskich i wnoszę o dopuszczenie Autora dysertacji pt. „Determinanty skuteczności procesu świadczenia usług inwestycyjno-budowlanych” napisanej pod kierunkiem naukowym Pana Dra hab. inż. Wiesława Matwiejczuka, prof. PB (promotora) oraz Pani Dr hab. Elżbiety Skąpskiej (promotora pomocniczego).

do dalszych etapów przewodu doktorskiego, a po dopuszczeniu rozprawy do publicznej obrony i jej przyjęciu, przychylam się do wniosku o nadanie Panu Mgr. Mariuszowi Gorustowiczowi stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych w zakresie dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości.

